

Zakendoen met Angola (AO) en Mozambique (MZ)

**Achtergronden, kansen, belemmeringen
en hoe te opereren**

1. Inleiding

Atlantico Business Development (ABD)

- Consultancy met focus op Portugeestalig Afrika (AO, CV, MZ)
- Nieuwssite **Atlantico Weekly** (2008-2014)

Handouts:

- Landkaart
- Folder

Opzet presentatie:

- Achtergronden en ontstaan van zakenelite in AO en MZ
- Bedreigingen
- Forecast voor 2015
- Kansen voor de BV NL
- Belemmeringen voor de BV NL
- Relatie NL met AO en MZ
- Hoe te opereren in deze markten
- Follow up SANEK/ABD

Doel van deze presentatie:

- Even terug naar de basis en zorgen dat NL investeerders en exporteurs een goed en realistisch beeld hebben bij deze markten, die wezenlijk anders zijn dan de rest van Afrika en specifieke benadering vereisen.

2. Achtergronden zakencultuur in Portugeestalig Afrika

1. Portugese erfenis:

- Ontstaan AO en MZ in 1892
- Portugese zakencultuur domineert tot 1975
- “Cunha”
- Vertrouwen in vrienden/familie, niet in instituties/wetten
- Latijnse cultuur van persoonlijk contact
- Bureaucratie

2. Communisme:

- Linkse bevrijdingsbewegingen nemen macht over in 1975
- Anno 2014 nog altijd aan de macht
- Bureaucratie, leger en partij

3. Oorlogseconomie:

- Vanaf 1975: Binnenlandse (UNITA/RENAMO) en buitenlandse bedreigingen (MZ in 2013/14)
- Kleine groep tegen de rest – nationalisme en “winner takes all”
- AO redt zichzelf door olie, maar MZ blijft hulpbehoevend

3. De zakenelite in AO en MZ

- Oorlogselite/groep strijders wordt politieke elite en zakenelite
- “Autoritaire democratie”
- Redelijke vrijheid, maar...
- Fenomeen Sonangol
- Generaals in AO worden rijk door olieexport
- Ontstaan “driemanschap”
- Veel Libanezen, Portugezen, Zuid Afrikanen (AO) en Aziaten (MZ) in de handel
- Elite AO bestaat uit rijke winnaars
- Elite MZ hoopt op rijkdom
- Partners AO: VS, China en Portugal, “Westers” georiënteerd
- Partners MZ: gezicht naar Azië, Japan, India, China, Thailand, etc., ook invloed Islam

4. Bedreigingen voor AO en MZ

AO: sterke staat

Risico's:

- Politieke instabiliteit bij “overgang” na overlijden president
- Lage olieprijs (begrotingstekort, minder investeringen, desillusie middenklasse)

MZ: kwetsbare staat

Risico's:

- Voortdurende ondermijning regering door RENAMO, met name in centrum van het land
- Lage grondstoffenprijzen – uitstel investeringen in LNG, kolen
- Persoonlijke veiligheid verslechtert

5. Vooruitblik 2015

Bronnen: EIU, TAR, IMF, ABD

Groei AO: 5-6%

Groei MZ: 7-8%

Scenario's AO:

- Blijvend lage olieprijs
- IMF: groei in non-oil sectoren komende 5 jaar 7-8%
- Groeiende exposure over en weer tussen Portugese en AO economie
- Lokale verkiezingen?
- Versnelde diversificatie economie en privatiseringen

Scenario's MZ:

- Investeringsbeslissing Anadarko voor LNG ontwikkeling?
- ENI zal investeringen mogelijk opschroeven
- Verdere Westerse desinvesteringen in kolensector met Aziatische kopers
- Blijft RENAMO rustig?

6. Kansen voor de BV NL in AO en MZ

Waarom zakendoen met AO en MZ?

- AO: opkomende middenklasse, *upper middle income country*, instappen in rijpende economie
- Vergelijk AO: 7000 USD per hoofd, armoede gedaald tot 37%, met MZ: 600 USD per hoofd
- MZ: mee kunnen groeien, helpen opbouwen

Sectoren:

- Olie en gas: productie, toelevering
- Kolenwinning in MZ: toelevering en logistiek (havens, transport, verbindingen)
- Havens en logistiek: een tiental geplande havens
- Water en energievoorziening
- Architectuur en design
- Defensiemateriaal (AO)
- Privatiseringen (AO)
- Export uit NL van voedingswaren, consumptiegoederen, machines en diensten (AO)
- Diversificatie economie in AO

Waar?

- Luanda en Maputo
- TIPS: Opkomende havensteden: Nacala en regio Lobito/Benguela

Beide landen hebben fiscale incentives en free zones (via ANIP en CPI/GAZEDA)
AO heeft Venture Capital Fund FACRA voor MKB

7. Belemmeringen voor de BV Nederland

Belemmeringen:

- Overall lage Doing Business ranking (181 en 127)
- Op eerste gezicht vrij “Westers” maar specifieke taal en cultuur zijn lastig
- Hoge reis en verblijfskosten, hoge expat kosten, salarissen en andere uitgaven
- Visabeleid
- Risico's met kredietwaardigheid partners
- Corruptie en stroperigheid
- Beperkte capaciteit bij overheid, vaak geen uitvoering op lager niveau
- In AO: centralisme
- In AO: local content (in olie en gas), Angolanisering, noodzaak partner of joint venture
- In MZ is local content wetgeving op komst, ook hier belang joint venture
- Zwakke NL invloed

8. NL en AO/MZ

MZ:

- NL in jaren 90 grootste donor van OS, nu afgebouwd tot OS op gebied van “water” en landbouw
- Desondanks geen grote invloed van NL
- Aantal NL bedrijven actief in joint ventures met MZ bedrijven/overheidsbedrijven, maar veelal actief benaderd door OS om bij te dragen aan de ontwikkeling van het land
- Meer aandacht gekomen op AMB voor economische diplomatie, maar selectief en geregisseerd, bijv. olie en gas, landbouw

AO:

- AO heeft slechte naam binnen BZ
- Geen OS, geen programma's op AO
- AO bedrijven investeren massaal via NL brievenbusfirma's en holdings in eigen land
- Weinig invloed NL, wel zeer welwillende Ambassade

9. Hoe te opereren in AO en MZ

- Stap er in voor de lange termijn, productie en levering voor de lokale markt en hou rekening met hoge en onvoorziene kosten
- Zoek een betrouwbare partner, agent of distributeur/importeur, despachante. Check de kredietwaardigheid en reputatie van je counterparts
- Lokaal inhuren: bij gebrek aan veel goed opgeleide Angolezen, denk ook aan lokale Portugezen
- Persoonlijk contact en regelmatige bezoeken, of telefoneren i.p.v. mailen. Leer Portugees
- Zorg voor de juiste opstelling richting de lokale zakenelite, toon respect
- Bij stroperigheid en corruptie: blijf praten en uitleggen dat je dat niet kan verantwoorden, zorg voor goede start afspraken met je partners, bespreek de zaak eventueel met ANIP
- Hou kick off bijeenkomst met alle spelers en spreek de procedures en plannen goed door, vraag commitment van iedereen

10. Follow-up van dit Event

- Evaluatie van dit event
- Meer bijeenkomsten voor dit netwerk
- Agent search mission door SANEC/ABD: voor geïnteresseerde bedrijven kunnen wij in AO en/of MZ geschikte en betrouwbare partners, agenten, importeurs, etc. identificeren
- Bij voldoende belangstelling zullen wij een handelsmissie opzetten naar AO en/of MZ

An aerial photograph of a body of water with several small wooden fishing boats. In the foreground, two boats are positioned side-by-side, one with a blue hull and the other with a white hull. Above them, a third boat with a yellow hull is visible, with a person standing on it. In the background, there are more boats, including a larger one with a cabin. The water is a light blue-green color, and the overall scene is peaceful.

DANK VOOR UW AANDACHT